

T Á R H Á Z.

Közintézetek, egyletek.

** (A magyar tud. akademia) philosoph. törv. és történet-tudományi osztályainak május 11-ikén tartott ülésében Kalkbrenner Károly értekezését olvasták fel, mely Szepes vármegye ismertetéséhez sok fontos adatot tartalmaz. Utána Ráth Károly értekezett a „török magyar — viszonyokról.” Ezek között felemlíti a párbajokat, melyek magyar és török között, mint krónikáink bizonyítják, épen nem voltak ritkák. A párbajt rendszeren kihívás előzte meg levél, üzenet vagy harci jelvények átküldése által. Okot többnyire a rab-kiváltás körüli összezörrenések szolgáltattak. A kihívott rendszeren tudakozódott a kihívó kiletéről, hogy vele egyenrangú-e Ha szolgálatban volt, a megverekedésre engedelmet kért urától, mire értekező több példát idéz. A vivók meghatározták a fegyvert, ruházatot, ugy szintén, hogy halálig vagy pedig csak megsebesülésig vivnak-e. A vívótérre érkezve, az illetők üdvözölték egymást, ajándékaikat kicserélték, s megkezdődött a harcz, melyben a vesztesnek fegyverze, ruházata a győztesé lett. Értekező ezután a fogságbani fogadásokról szól, melyek ha a börtöntársak előtt nyilvánítottak, oly érvényűek voltak, mintha káptalan vagy bíróság előtt tétettek volna le. — Szalay a nyelvtudományi bizottság előterjesztését olvasta fel a fekésházi alapítványról. — Végül a gymnasiumokban 450 ft. ára könyv kiosztását határozták el.

** (A magyar földhitelintézet) a kölcsönügyi folyamodványokat még csupán azért nem fogadja el, mert a bélyegdíj ügye felsőbb helyen még elhatározva nincs. E tekintetben különben az intézet igazgatósága a legfelsőbb elhatározást naponkint várja, s teljes reménnyel néz annak elébe. Más tekintetben is az előkészületek gyorsan haladnak, Az országos alaphól megajánlott 500,000 ft, segélypénz második részletének — 150,000 ftnak — folyóvá tételére is történtek lépések, s egy a helytartósághoz leérkezett királyi rendelvénnyel szerint, az említett segélyösszeg, az intézet működésének megindítása után azonnal utalványoztatik. A vidéki bizottmányok is egyre alakulnak, s így az intézet sikeres működése, már a napokban megkezdhető leend.

** (A földhitelintézet pozsonymegyei albizottmánya) f. hó 3-kán következőleg alakult meg: elnök: gr. Pálffy József, tagok: Gyökő Szilárd, gr. Pálffy Pál, Czilchert Róbert, Bacsák Miklós és Bartal János; ezeken kívül Pozsony városa részéről: b. Walterskirchen György és Piringer József.

** (A pesti csónak-egylet tagjai,) az idei löverseny ideje alatt csónakversenyt fognak rendezni.

** (A pesti takarékpénztár) ismét egy közhasznú célt segített elő egy újabb adományával ugyanis a hamburgi kiállításon a hazánk számára kijelölt hely felszerelésére, május 8-án tartott ülésében 400 fto utalványozott.

** (A budai takarékpénztár) a pesti példáját követve, az istván-telki mintagazdaság felszereléséhez 1000 fttal járult.

— (Az országos magyar kertészeti társulat) igazgató-választmányának f. évi május hó 2-iki határozata folytán ezen egyesület alapító és rendes tagjai f. évi június hó 6-án reggeli 10 órakor a társulati csarnok helyiségeiben tartandó rendkívüli közgyűlésre az elnökség által meghivatnak, midőn egyéb elintézendők közt a visszalépő igazgató-választmány is újra fog alakittatni.

— (Az abauj- és tornamegyei gazdasági egyesület) f. é. május hó 28-ik napjának reggeli óráin, a szántói vendéglő terében, főleg végleges szervezkedés céljából tartandó közgyűlésére, az egylet minden tagja tisztelettel meghivatik. Kelt Szemerén, máj. 8. Gr. Pallavicini Alfréd, elnök.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

♣ (A budai gázgyár.) A budai városi tanács f. hó 9-kén tartott ülésében szavazás alá került a budai gázgyár hovaépítésének ügye is. A többség a Gelérthegy mögé építés mellett nyilatkozott.

♣ (Az istván-telki mintagazdaság) föllállítására, a pesti takarékpénztár, e hó 5-én tartott választmányi ülésében 2000 fto utalványozott.

♣ (Az első bajai gőzmalom-társulat megalakítására) Jókai Mór programot bocsátott közre. Hogy a bajai gőzmalom, mely most csak a belföld számára örül, kiviteli üzletre is terjeszkedhessék,

200,000 ftnyi üzlettőke-befektetésre van szükség. Akadt nem egy bécsi és külföldi tőkepénzes, kik üzlettársi minőségben a szükséges tőkét följánlották; de a tulajdonosok célja nem az, hogy a magyar pénz külföldre szivárogyon, hanem, hogy a nyers terményeinkért járó összegek magyar tőke kamatait képezzék. Azért az említett összeget hazai részvénytársulat utján előállítani volna legcélszerűbb, a mi épen nem volna kockázattal vállalat, mert a malom mostani üzlete is, szakértők meggyőződése szerint, a befektetett tőke 10%-nak leszámítása után még 12% tiszta hasznot biztosít. Az alakuló társulat 200,000 fto megállapított tőkéje 1000 darab 200 fto részvény utján lesz beszerzendő, de a malom mostani tulajdonosai üzletük egész értékével a társulatba lépven, máris 400 részvény birtokosai. Az aláírási iverk kezelését Kempelen Győző (vas-utca 12. sz.) vállalta magára, kinél az iverk kaphatók s hozzá legfőbb június 30-ig be is küldendők.

♣ (A czeplédi gőzmalom,) — mely iránt előbb nem mutatkozott elegendő részvét, — csakugyan létrejő. A szükséges 60,000 ftnyi tőkét 1200 darab 50 fto részvény kibocsátása által fogják beszerezni.

Közlekedés.

♣ (Egerből Pestre) és vissza egy, az utazók előtt eddig is kedvezőleg ismert gyorskocsi, jun. 1-én ismét megkezdí mindennapos járatát.

♣ (Győr- és Sopronmegyék közt), a közlekedés könnyítésére, Marezali mellett hidat készítenek. Terv szerint 11 ezer fto kerül.

♣ (A morvaországi vasutat a magyarországi) összekötni szándékoznak, erre az előleges méréseket hir szerint már meg is tették. Az északi pálya-vonalat a magyar Vágvölgygyel Fehértéplom mellett szándékoznak egybekapcsolni.

Balesetek, elemi csapások.

** (Villám-ütés.) Komáromban e hó 4-ikén a villám a sz. András-egyházba ütött, még pedig a két torony közt a sokkal alantabb fekvő ablakon át a készülöben levő szép orgonát kereste föl, s annak aranyozásán mintegy 100 ftnyi kárt tett. A toronyórát is megrontotta, s innét a Benedekrendiek szomszéd házába tört, hol az alsó, 67 lépésnyi hosszú folyosó mennyezetén átfutván, az udvar felőli oldalon távozott. A folyosón 26 lyukat és törést hagyott maga után.

— (Öngyilkosság.) Tolcsván, május 6-ikán délutáni 1 órakor Körtvélyesi János egy 12000 forinttal bíró erőteljes földműves ember, 6 gyermek atyja, csakis azért, mert egy legfeljebb 100 o. é. forintos perét elvesztettnek hitte, az istállójában alig 4 lábnyira függő rácsra kötötte fel magát; úgy, hogy az 5 és 1/2 láb magas embernek le kellett térdelnie, hogy a nagy munkát véghez vigye. A meghült hullát nem volt ember, — a zajra összesereglett ember tömeg között — a ki segített volna bevinni a szobába; végre is Izrael fiai közül akadt néhány bátor ember, kik felfogták az élni megszüntet s bevitték.

** (Tűzvész.) Csikszék Kászon-Ujfalú községében a tűz f. hó 3-án 104 házat és gazdasági épületet hamvasztott el. Részben az első magyar biztosító társaság is érdekelve van.

Mi ujság?

** (Örömhír.) A nemzeti színház segélyzésére vonatkozólag Ó Felsége május 10-kén elrendelni méltóztatott, hogy addig is, míg e tekintetben a törvényhozás gondoskodhatnék, a pesti magyar nemzeti színházra, — annak 32,572 forint 23 1/2 krból álló eddigi összes fogyatéka fedezésére és különféle szükséges javításoknak és beszerzéseknek létesítésére, egyszer mindenkorra 20,000 forint, — továbbá mint segélyezés, egy évre 60,000 forint fordítassék a magyar országos alaphól, ezen utóbbi összegből mindazáltal 10,000 forint conservatoriumra levén felhasználandó.

** (Andrássy György gróf országbíró) ő exca a május 11-iki esti gyorsvonattal Pestre érkezett. Utközben Esztergamból Forgách Ágost püspök főis áni helytartó vezérlete alatt a megyei magistratus fogadta tisztelegőleg; 12-én délben pedig nála magán lakásán a kir. curia tisztelgett.

** (Haulik bibornok érsek) a zágrábi gymnasium szegényebb tanulóit segélyzőegyletnek 200 fto adományozott.

** (A Lendvay-pár) erdélyországi vendég-szerepléséből e hó 11-kén hazaérkezett. Az ifju művészpárt, mind Kolozsvártt, mind Gyulafehérvártt barátságos vendégszeretettel fogadták, s szép kitüntetésekben részesítették.

** (A pesti joghallgató ifjuság) az egyetemi jogtanárok arczképeit diszes könyomatu lapon kiadta, annak jövedelmét a jogászségélyző egylet javára szentelvén. A képen következő tanárok sikerült arczképei vannak: dr. Baintner János, dr. Karvasi Ágost, dr. Kautz Gyula, dr. Konek Sándor, dr. Pauler Tivadar, dr. Récsis Emil és dr. Wenzel Gusztáv. Az arczképcsoportozat ára 2 ft. s a jogászségélyző-egyleti irodán kívül, Rózsavölgyi, Treichlinger, Kugler és Essman kereskedésében kapható.

** (Kazinczy Ferencz széphalmi lakáról) a „Felvidék” terjedelmes ismertetést közöl. Az épületet fél év előtt lerontották, s csak két szobát hagytak meg belőle, Kazinczy Ferencz dolgozó és háló szobáját. Az épület lebontása azért történt, mert új tető kellett rá, s a rozszant falak nem bírták volna azt megtartani. A régi ház helyébe Ybl terve szerint új fog emeltetni, melybe a két meghagyott szoba is be lesz foglalva. A czikk írója, Matolay Victor, az új épületet, — melynek már nálunk is készen álló rajzát szintén közlendjük, — minden tekintetben szépnek, s méltónak tartja arra, hogy a nagy Kazinczy szellemét örökítse.

** (A katonakötelezettség szabályozására) közelebb, a hadügyminiszterium rendeletet bocsátott ki. Az eddigi szabályok szerint ugyanis, a szolgálatban levő katonák közül a váltásdíj lefizetése mellett csak az hagyhatta el a katonaságot aki már két évet átszolgált, s az elbocsátásra fontos okot tudott fölmutatni. Az újabb rendelet szerint azonban, az 1862-iki ujonczozás végeig besorozott katonák, az említett föltételek mellett, a szolgálatot kivételesen már most is elhagyhatják.

** (Disz-album, mint elismerési jel.) A pesti románjuk nök Baritz Györgyöt, a „Gazeta Transilvaniei” czimű brassói első román lap alapítóját és volt szerkesztőjét, a hirlapirodalmi téren 25 évi érdemteljes működésének elismerésül, neve napján egy diszalbumbal lepték meg. Az album sötétpiros selyemmel van behuzva, s külsején Erdélyország mesterileg himzett czimere látható.

** (Motozások.) Mint a „P. N.”-nak írják, Hokócson a zsandárok, a járásbeli szolgabíró kíséretében, gr. Csáky Kálmán kastélyát — pár nappal azelőtt pedig Sváby Imre tótfalvi és béla városi lakását megmotozták, azonban semmi gyanus tárgyat nem találtak.

** (Dalünnepély Sopronban.) A soproni dalárda jövő hó 28. és 29-én dalünnepélyt rendez, s erre, az ország valamennyi dalárdáját meghívta, hogy abban akár teljes számmal, akár küldötteik által résztvegyenek.

** (Halál mint a bűnnek büntetése.) Felső-Penczi tudósítónk szerint, ott e hó 3-ikán egy özvegy asszonyt temettek el, s halálának oka valóban megdöbbenő. Az özvegynek gyermeke született, de azt álszeméremből megfojtotta s elásta, ezt azonban leánya észrevevén, följelentette a hatóságoknak. Vallatás közben kiderülvén, hogy már harmadik gyermekével bánt hasonló módon, a büntetéstől félelmében ijedségében meghalt.

** (Egy bankóhamisító a fogházban.) Incze József, Debreczenben fogva tartott bankóhamisító kokusdióhéjból egy mindenkitől bámult kelyhet faragott, melyen a „Hunyady-ház diadalünnepé” czimű ismert kép van, mint basrelife kivésve. Több apró szoborműve is van, s mindegyik nem közönséges tehetség nyomait viseli magán. Sajnos, hogy képességét nem ebben az irányban használta föl.

** (Jómadarak.) Galicziában, legközelebb, egyszerre három dohány-kezelési hivatalnok szökött meg. Az egyik 201,961. — a másik 80,000. — a harmadik pedig 17,000 fto. sikkasztott el.

** (Gyilkossági kísérlet.) Kolozsvártt a kath. lyceumi nyomda igazgatójára a lakásával szemközt fekvő temetőből az ablakon át reá löttek, de a golyó nem talált. A tettes, hir szerint, fogva van.

** (Öngyilkosság.) Szuha községben a napokban egy este vacsora végén a kath. káplán székéről hirtelen föluggrott s a plebánostól általános bünbocsánatot kért. Mig ez megrémülve segítségért futott, azalatt a káplán a kést saját torkába ütötte. Felgyógyulásához nincs remény. Tettének oka régi buskomorsága volt.